

- Historical Perspective. Pp. 35–76. In Hašková, H. Uhde, Z. (eds.). 2009. Women and Social Citizenship in Czech Society: Continuity and Change. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
- Lewis, J. 2007. Gender, Ageing and the „New Social Settlement”: The Importance of Developing a Holistic Approach to Care Policies. *Current Sociology* 55(2): 271–286.
- Machovcová, K. 2006. Výzkum potřeb cílové skupiny personalistů, limitů a možností pro rozvoj rovných příležitostí pro ženy a muže. Výzkumná zpráva, Gender Studies o.p.s. Projektu EU Equal „Půl na půl – rovné příležitosti žen a mužů”.
- Mysiková, M. 2012. Gender Wage Gap in the Czech Republic and Central European Countries. *Prague Economic Papers* 21(3): 328–346.
- Plasová, B. 2008. Strategie zaměstnavatelů v oblasti harmonizace práce a rodiny v kontextu strategií pracujících rodičů s dětmi. Pp. 207–244. In Hora, O.; Sirovátka, T. (eds.). Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti. Brno/Boskovice: František Šalá - Albert.
- Příloha k usnesení vlády ze dne 12. září 2016 č. 813. Aktualizovaná opatření „Priorit a postupů vlády při prosazování rovnosti žen a mužů”. [on-line] [https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Aktualizovana-opatreni-Priorit-a-postupu-vlady-pri-prosazovani-rovnosti-zen-a-muzu--FINAL.pdf, cit. dne 15.9.2017].
- Pytlíková, M. 2015. Rozdíly ve výši výdělků ve vztahu k mateřství a dítěti v rodině. Praha: Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i.
- Tomešová-Bartáková, H. 2009. Cesta zpátky: návrat žen po rodičovské dovolené na trh práce v České republice. Brno: Mezinárodní politologický ústav.

Úřad vlády ČR. 2014. Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014–2020. [online] [https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-pri-

lezitosti-zen-a-muzu/Projekt_Optimalizace/Strategie-pro-rovnost-zen-a-muzu-v-CR-na-leta-2014-2020.pdf, cit. dne 15.9.2017].



Autor PhDr. Jiří Vyhlídal, M.Sc. (jiri.vyhlidal@vupsv.cz) vystudoval sociologii, sociální politiku a sociální práci na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně a International Master in Social Policy Analysis (IMPALLA) na University of Leuven (Belgie). Pracuje jako výzkumný pracovník Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i., v Brně, kde se věnuje především otázkám trhu práce, pracovní migraci, implementačním a organizačním analýzám (Research Institute of Labor and Social Affairs - RILSA), Joštova 10, 602 00, Brno, Česká republika.



Autorka Mgr. Blanka Plasová, Ph.D. (plasova@fss.muni.cz) je absolventkou Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně v oboru sociální politika a sociální práce. V současné době působí jako odborná asistentka a výzkumná pracovníce na Katedře sociální politika a sociální práce Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně (Department of Social Policy and Social Work, Faculty of Social Studies, Masaryk University), Joštova 10, 602 00 Brno, Česká republika. Věnuje se především tématům trhu práce, rodinné politiky, politiky péče o děti a harmonizaci práce a rodiny.

Poznatky z praxe

Evropský pilíř sociálních práv

Kateřina Kropáčová

Evropská unie při volbě nové Evropské komise a volbě nového předsedy v roce 2014 stála na jednom z mezníků, jakým způsobem bude do budoucna pokračovat ve své integraci a práci směrem k občanům, kteří v Evropskou unii postupně ztrácejí a nadále ztrácejí důvěru. Nový předseda Jean Claude Juncker ve svém projevu o stavu Unie předneseném v Evropském parlamentu dne 9. 9. 2015 ve vztahu k budoucnosti EU mimo jiné vyzdvihoval sociální aspekt a sociální dopad všech reforem, nejen jejich fiskální udržitelnost. Prohlásil, že je zastáncem sociálního tržního hospodářství a oznámil plánovanou iniciativu evropského pilíře sociálních práv. Tato iniciativa byla součástí úsilí Evropské komise o vytvoření hlubší a spravedlivější hospodářské a měnové unie.

V návaznosti na toto sdělení Evropská komise dne 8. března 2016 vyhlásila veřejnou konzultaci k předběžnému obsahu a podobě evropského pilíře sociálních práv, která byla ukončena k 31. 12. 2016. Vláda České republiky souhlasila se všemi navrženými zásadami, podpořila plné zapojení všech členských států (nejen eurozóny) a právní nezávadnost, nevymahatelnost pilíře. Během roku 2016 proběhlo několik diskuzí v rámci různých platform se sociálními partnery i se zástupci odborné či laické veřejnosti na národní i evropské úrovni.

Diskuze o budoucnosti podoby spolupráce a integrace členských států Evropské unie byly zahájeny resp. podpořeny

vydáním Bílé knihy o budoucnosti Evropy: Úvahy a scénáře pro EU27 v roce 2025 dne 1. března 2017, tím byl zahájen proces reflexe dalšího společného směřování. V souvislosti s touto knihou bylo vydáno dalších 5 diskuzních dokumentů, mimo jiné Sdělení k sociální dimenzi a návrh Meziinstitucionálního vyhlášení evropského pilíře sociálních práv dne 26. 4. 2017. Meziinstitucionální vyhlášení bylo po několika debatách a revizích zejména v úvodní části podepsáno zástupci Evropského parlamentu, Evropské komise a hlavami všech členských států (Radou EU) jako politický dokument dne 17. 11. 2017 na Sociálním summitu pro spravedlivou práci a růst ve švédském Gothenburgu.

Samotný evropský pilíř sociálních práv je rozdělen do 3 částí podle zaměření 20 zásad, které obsahuje. Jde o kategorii rovné příležitosti a přístup na trh práce; spravedlivé pracovní podmínky; sociální ochrana a začleňování. Ačkoli některé zásady zní ambiciózně a jejich úplné naplnění může být finančně a administrativně náročné, jedná se o zásady zcela adekvátní vývoji evropské společnosti vycházející z již dávno existujících práv občanů, k jejichž naplňování členské státy postupně ve svých politikách směřují. Konkrétně Česká republika již několik let splňuje většinu zásad v pilíři schválených.

V kapitole 1 je čtyřmi zásadami řešena problematika rovných příležitostí a přístu-

pu na trh práce, jsou to - **1. Všeobecné a odborné vzdělávání a celoživotní učení** (kvalitní a inkluzivní vzdělávání k nabytí potřebných dovedností pro inkluzi do společnosti); **2. Rovnost žen a mužů** (stejná odměna za rovnocennou práci, rovné zacházení ve všech oblastech společnosti včetně trhu práce); **3. Rovné příležitosti** (rovné zacházení mezi všemi skupinami obyvatelstva - žádná diskriminace); **4. Aktivní podpora zaměstnanosti** (individuální a včasná pomoc při hledání práce, další vzdělávání).

Kapitola 2 je zaměřená na spravedlivé a pracovní podmínky - **5. Bezpečné a adaptabilní zaměstnání** (kvalitní pracovní podmínky, podpora podnikání a profesní mobility, potřebná flexibilita pro zaměstnavatele v kombinaci s ochranou zaměstnance před nejistými pracovními podmínkami); **6. Mzdy** (spravedlivá mzda případně přiměřená minimální mzda umožňující důstojnou životní úroveň a zamezující chudobu pracujících, která bude stanovována transparentním způsobem); **7. Informace o pracovních podmínkách a ochrana v případě propuštění** (právo na písemné informace o podmínkách práce a informace před případným propuštěním s přiměřenou výpovědní lhůtou); **8. Sociální dialog a zapojení pracovníků** (podpora sociálních partnerů a sociálního dialogu a zapojení pracovníků do řešení organizačních záležitostí v podniku); **9. Rovnováha mezi pracovním a rodinným životem** (podpora pružných pracovních podmínek a dovolených ve vztahu k pečovatelským povinnostem); **10. Zdravé, bezpečné a dobře uzpůsobené pracovní prostředí a ochrana údajů** (ochrana osobních údajů, bezpečnost práce a pracovní prostředí umožňující dlouhé setrvání na trhu práce).

Poslední kapitola 3 je věnována 10 zásadám ohledně sociální ochrany - **11. Péče o děti a podpora dětí** (vzdělávání a péče v raném věku a ochrana před chudobou a exkluzí); **12. Sociální ochrana** (všichni výdělečně činní mají právo na přiměřenou sociální ochranu); **13. Podpora v nezaměstnanosti** (aktivační podpora a finanční podpora odpovídající příspěvkům z pojištění po přiměřenou dobu a podporující rychlý návrat na trh práce); **14. Minimální příjem** (lidé bez příjmu mají právo na přiměřené dávky ve všech etapách života pro zajištění důstojného života, které budou kombinovány s pobídkami k znovu začlenění na trh práce); **15. Příjem ve stáří a důchody** (důchod přiměřený příspěvkům a zajišťující důstojný život); **16. Ochrana zdraví** (kvalitní a cenově dostupná zdravotní péče); **17. Začlenění osob se zdravotním postižením** (příjem a služby umožňující začlenění do společnosti a důstojný život); **18. Dlouhodobá péče** (cenově dostupné a kvalitní služby zejména pro podporu domácí a komunitní

péče); **19. Bydlení a pomoc pro osoby bez domova** (sociální bydlení nebo pomoc v oblasti bydlení, ochrana před nuceným vystěhováním a podpora sociálního začleňování); **20. Přístup k základním službám** (přístup ke kvalitním základním službám jako je voda, hygienická zařízení, energie, doprava a další).

Důležité je zdůraznit povahu meziinstitucionálního vyhlášení evropského pilíře sociálních práv a možnosti jeho implementace. Evropský pilíř sociálních práv je politickým právně nezávazným dokumentem stanovující zásady, můžeme říct i cíle v sociální oblasti a oblasti práce, ke kterým by měly členské státy směřovat ve svých politikách, v budoucích reformách, i když terminologie je užita tak, že se mluví o právech osob. Ačkoli se může na evropské úrovni hovořit o závazku, není plnění těchto zásad právně vymahatelné a postihnutelné, ovšem zásady jsou takového rázu, že by mělo být v zájmu každého politika, každé země k těmto cílům ve společnosti a na trhu práce dostát. Evropská komise je samozřejmě v roli takové, že již vyvíjí a bude vyvíjet iniciativy a aktivity na podporu implementace zásad pilíře, přičemž podporuje využívání financí z evropského strukturálního fondu na aktivity, projekty, které se snaží docílit daných zásad. S implementací pilíře na národní úrovni za pomoci evropských peněz Komise počítá ve svém návrhu nového víceletého finančního rámce 2021-2027, přičemž do nového ESF+ chce uvolnit více financí, zatím je navrhováno přibližně 100 miliard EUR. Zásady evropského pilíře sociálních práv se primárně dotýkají unijních občanů a dále osob legálně pobývajících na území členských států. V žádném případě nezavádí žádná nová práva, dávky, služby pro imigranty (uprchlíky či nelegální ekonomické migranty) ze třetích zemí, jak jsme mohli mylně slyšet od některých politických představitelů.

Česká republika se k evropskému pilíři sociálních práv stavěla od začátku pozitivně jako k nástroji, který může přispět ke konvergenci mezi členskými státy za předpokladu, že se k němu všechny členské státy připojí, což se stalo. Vláda České republiky také prosazovala právní nezávaznost a dodržení principu subsidiarity a proporcionality ohledně implementace zásad pilíře a tvorby národních politik a systémů, které musí brát v úvahu finanční možnosti, kulturu a tradici jednotlivých členských států. Implementace zásad pilíře nesměřuje k harmonizaci systémů. Pozitivně se k evropskému pilíři sociálních práv stavěli i sociální partneři, zástupci odborů obecně chtěli mít tento dokument právně závazný tak, aby stanovil nějaké minimální standardy v sociální oblasti a oblasti zaměstnanosti a mezd. Zástupci zaměstnavatelů zastá-

vali od začátku podobnou pozici jako vláda ČR.

Evropská komise vydává řadu iniciativ a návrhů v návaznosti na zásady pilíře, které jsou legislativní a nelegislativní povahy. Mezi nejzásadnější můžeme zmínit návrh směrnice o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob (zásada 9), který byl schválen Radou ministrů práce a sociálních věcí (Radou EPSCO) dne 21. 6. 2018 a byl postoupen do fáze dialogu mezi EK, EP a Radou. Dále jde o návrh směrnice o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách (zásada 5 a 7), k němuž byl také schválen obecný přístup dne 21. 6. 2018 a došlo k postoupení do dialogu. V neposlední řadě je nutné zmínit návrh doporučení Rady o přístupu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně (zásada 12), který je nyní ve fázi projednávání na pracovní skupině Rady pro sociální otázky. Zásada 20 je pak promítána do návrhu směrnice o pitné vodě ve formě povinnosti zajištění přístupu k pitné vodě všem osobám zejména zranitelným skupinám (není určován způsob), která se nyní intenzivně vyjednává a je otázkou, zda implementace zásady v této směrnici zůstane.

V rámci pokračující diskuze ohledně budoucnosti sociální dimenze Evropské unie byla za bulharského předsednictví vytvořena reflexní skupina při Radě EPSCO o budoucnosti sociální politiky a politiky zaměstnanosti a jejich financování, která se zatím sešla třikrát za rok 2018. V návaznosti na končící strategický dokument Evropa 2020, kde bylo stanoveno několik různých cílů v sociální oblasti a oblasti zaměstnanosti, které Česká republika víceméně všechny splnila, se v této době zahajuje diskuze o novém referenčním rámci platného po roce 2020, kde lze očekávat, že bude s největší pravděpodobností úzce spjat se zásadami evropského pilíře sociálních práv, který se pro tuto oblast stal odrazovým můstkem jakožto politický dokument, ke kterému se všechny instituce EU přihlášily.

1 Sdělení ke globalizaci, sdělení k prohlubování hospodářské a měnové unie, sdělení k budoucnosti EU financí a sdělení k budoucnosti evropské obrany.

Autorka Mgr. Kateřina Kropáčová (katerina.kropacova@mpsv.cz) působí na oddělení Evropské unie odboru Evropské unie a mezinárodní spolupráce MPSV (Department of the EU, Section of the EU and international cooperation, Ministry of Labour and Social Affairs of the Czech Republic), Na Poříčním právu 1/376, 128 01 Praha 2, Česká republika.